

Un ghid anarhist despre Crăciun

Kropotkin despre Crăciun

Ruth Kinna

2015

Nu este deloc surprinzător să descoperim că teoreticianul anarhist Piotr Kropotkin era interesat de Crăciun. În cultura rusă, Sfântul Nicolae (Николай Чудотворец) a fost venerat ca apărător al celor oprimați, slabi și dezavantajați. Kropotkin a împărtășit aceste sentimente. Dar a existat și o legătură de familie. După cum se știe, Kropotkin provine din vechea dinastie Rurik care a condus Rusia înaintea Romanovilor și care, începând cu primul secol e.n., a controlat rutele comerciale dintre Moscova și Imperiul Bizantin. Partea din familie de care aparținea Nicolae a fost trimisă pentru a patrula la Marea Neagră. Dar Nicolae era un om spiritual și a căutat să scape de piraterie și tâlhăriile pentru care familia sa vikingă rusă era renumită. Așa că s-a stabilit sub un nou nume în țările sudice ale Imperiului, unde acum e Grecia, și a decis să folosească bogăția pe care a acumulat-o din piraterie pentru a atenua suferințele celor săraci.

Surse de arhivă nepublicate au descoperit recent în Moscova că Kropotkin era fascinat de această istorie a familiei sale și de asemănarea izbitoare dintre el și imaginea Părintelui Crăciun, popularizată de către publicația „O vizită din partea lui Moș Nicolae” (cunoscută și ca „Seara dinaintea Crăciunului”) din 1823.

Kropotkin nu era atât de corpolent ca și Klaus, dar cu o pernă sub tunică putea ușor să-l imite. Prietenul său, Elisee Reclus, l-a sfătuit să renunțe la blana de pe costum. A fost o idee bună pentru că îi permitea să poarte mai mult negru în combinație cu roșu. A urmat sfatul lui Elisee și în legătură cu renii, și să folosească o sanie de mână. Kropotkin în general nu se costuma. Dar a profitat de această asemănare pentru a răspândi mesajul anarhist, ceea ce constituia o excelență propagandă prin faptă.

Kropotkin credea că putem cu toții să fim Moș Crăciun. Pe marginea unei pagini acesta scrie: „Infiltrați magazinele, distribuiți jucăriile!”

Rămășițe pe spatele unei vederi proclamă:

În noaptea dinaintea Crăciunului, vom fi toți pregătiți
În timp ce oamenii dorm, vom da lovitură
Vom expropria bunuri din magazine, pentru că e corect
Și le vom distribui celor care au nevoie.

Notițele proiectului său arată de asemenea anumite perspective valoroase asupra ideilor sale despre caracteristicile anarhiste ale Crăciunului și despre modul în care pot fi adaptate ritualurile victoriene de Crăciun. „Știm cu toții” spune acesta, „că marile magazine – John Lewis, Harrods și Selfridges – încep să exploateze potențialul comercial al Crăciunului, creând peșteri, grote și tărâmurile magice pentru a ne atrage copiii și pentru a ne presa să cumpărăm cadouri pe care nu le vrem și pe care nu ni le putem permite”.

„Dacă sunteți unul dintre noi”, continuă acesta, „veți realiza că magia Crăciunului depinde de sistemul de producție al Părintelui Crăciun, nu de încercările magazinelor de a vă seduce să consumați luxuri inutile”. Kropotkin descrie atelierile de la Polul Nord unde elfii au muncit tot anul fericiți pentru că știau că produc pentru plăcerea altora. Observând că aceste ateliere erau strict nonprofit, artizanale și se desfășurau pe linii comunale, Kropotkin le considera prototipuri pentru fabricile viitorului (descrise în „Câmpuri, Fabriци și Ateliere”).

El credea că unii oameni considerau visul lui Moș Crăciun de a aduce un cadou tuturor în ziua de Crăciun ca fiind idealist. Dar acesta se putea realiza. Într-adevăr, extinderea atelierelor – care sunt costisitoare în Arctica – ar facilita producția generalizată pentru nevoi și transformarea darurilor ocazionale într-o economie bazată pe dar. „Trebuie să le spunem oamenilor”, scria Kropotkin, „că atelierile comunitare pot fi înființate oriunde și că ne putem unii resursele pentru a ne asigura că toată lumea are nevoile satisfăcute”!

Unul dintre lucrurile care îl deranjau cel mai mult pe Kropotkin în legătură cu Crăciunul a fost modul în care rolul inspirațional pe care Nicolae l-a avut în crearea de mituri despre Crăciun care i-au denaturat etica. Nicolae a fost reprezentat în mod greșit ca fiind un om caritabil, binevoitor: sfânt pentru

că era binefăcător. Absorbit în figura lui Moș Crăciun, motivațiile lui Nicolae de a dăruia au devenit și mai eronate prin fixația victoriană pentru copii.

Kropotkin nu înțelegea cu adevărat legaturile, dar credea că este o încercare de a moraliza copilăria printr-un concept de puritate simbolizat de nașterea lui Isus. Desigur, nu își putea imagina crearea "fratelui mare" Moș Crăciun, care știe când copiii dorm sau nu, și care sosește în oraș știind cine a îndrăznit să plângă sau să fie îmbufnat.

Dar, mai devreme sau mai tarziu, această idee de puritate va fi folosită pentru a distinge între copii obraznici și cei cuminți și doar cei din urmă vor fi răsplătiți cu daruri.

Oricare ar fi fost situația, era importantă atât recuperarea principiului compasiunii lui Nicolae din această confuzie, cât și originea folclorică a lui Moș Crăciun. Nicolae dăruia pentru că era conștient de suferințele altor oameni. Deși nu era un asasin (din câte știa Kropotkin), împărtășea aceeași etică ca și Sofia Petrovskaya. Și, deși este important să ne îngrijorăm de bunăstarea copiilor, principiul anarhist este acela de a ține seama de suferințele tuturor.

În mod similar, despre practica de dăruire s-a considerat în mod greșit că necesită implementarea unui plan coordonat central, supravegheat de un administrator atotștiutor. Acest lucru e greșit: Moș Crăciun provine din imaginația poporului (luați în considerare varietatea de nume acumulate de Nicolae: Sinterklaas, Tomte, de Kerstman). Iar răspândirea spiritului voios a fost organizată de jos în sus.

Înrădăcinat în Crăciun, susține Kropotkin, este principiul solidar al ajutorului reciproc.

Kropotkin aprecia semnificația ritualului și a valorii reale pe care indivizii și comunitățile le atribuiău carnavalilor, acțiunilor de comemorare și amintire. El nu voia să desfințeze Crăciunul la fel cum nu dorea ca acesta să fie republicanizat prin vreo reordonare birocratică greșită a calendarului.

Era totuși importantă desprinderea eticii pe care Crăciunul o susține de singularitatea sărbătorii sale. O petrecere înseamnă doar acest lucru; extinderea principiului de ajutor reciproc și compasiune în viața de zi cu zi e cu totul altceva. În societatea capitalistă, Crăciunul oferă un spațiu pentru comportamente deosebit de bune. Deși este posibil să fi un creștin odată pe an, anarhismul e pentru toată viața.

Kropotkin a realizat că propaganda lui ar avea cea mai bună șansă de succes dacă ar putea arăta cum mesajul anarhist e încorporat în cultura populară. Notele sale arată că s-a interesat în mod deosebit de „Colind de Crăciun” a lui Dickens pentru a găsi un vehicul pentru ideile sale. Cartea a fost apreciată puternic pentru că a consolidat sentimentele despre dragoste, veselie și bunăvoință de Crăciun. Kropotkin o considera genială prin structura sa. Ce altceva a fost povestea întâlnirii lui Scrooge cu fantomele trecutului, prezentului și viitorului dacă nu o relatare prefigurativă a schimbării?

Văzându-și prezentul prin trecut, Scrooge a primit șansa de a-și schimba felul său avar de a fi și de a-și modela atât propriul viitor cât și viitorul familiei Cratchit. Chiar dacă e amintită doar o dată pe an, cartea lui Dickens, considera Kropotkin, le oferă anarhiștilor un instrument perfect pentru a preda această lecție: transformând acțiunile noastre din prezent, adaptându-ne comportamentele după Nicolae, putem construi un viitor în care să fie mereu Crăciunul!

*Ruth Kinna este editoare a jurnalului **Anarchist Studies** și profesoară de Teorie Politică la Loughborough University. Este autoarea volumelor **Anarchism: A Beginners Guide** și **William Morris: The Art of Socialism**.*

Biblioteca Anarhistă

Ruth Kinna
Un ghid anarhist despre Crăciun
Kropotkin despre Crăciun
2015

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org